

Prologus

Incipit prologus in librū Judith.

Pud hebreos liber Ju-
dith inter agiographa le-
gitur: cuius auctoritas ad
rotunda illa q̄ in cōren-
tionē veniūt. minus ido-
nea iudicaf. Chaldeo tñ sermone con-
scriptus: inter historias cōputaf. Sed
q̄ hunc librū synodus nicena in nume-
ro sanctarū scripturarū legit cōputasse.
acqueui postulationi vie. imo exactōni
et lepositis occupatōibz q̄bus vellemē-
ter artabar. huic ynā lucubratiunculā
dedi: magis sensum e sensu q̄ ex verbo
verbū trāferēs. Multoz codicū varie-
tate viciosissimā amputaui: sola ea que
intelligētia integra in dōbis chaldeis in-
uenire potui. latinis exp̄ssi. Accipite iu-
dith viduā. castitatē exemplū. et trium-
phali laude p̄peruis eā p̄conijs declara-
te. Hāc enī nō solū femineis: sed et vi-
ris imitabile dedit q̄ castitatē ei? remūe-
rator. virtutē ei talē tribuit. vt inuictū
oibz hōibz vinceret. insupabile suparet.

Explicit prologus. Incipit
liber Judith Capitulū. I.

Rphaxat ita

q̄ rex medoz subiugauit
multas gētes impio
suo et ipse edificauit ciuita-
tē potētissimā quā appellauit egbatha-
nis. Et lapidibz q̄dratē et sectis fecit mu-
ros ei? in altitudine cubitoz septuagi-
ta. et in latitudine cubitoz triginta.
turrez vero ei? posuit in altitudine cubito-
rū centū. Per q̄drū vero eaz. lat? vtrū
q̄vicenoz pedū spacio tēdebat: posuitq̄
portas ei? in altitudine turriū. Et gloria
bat q̄si potēs in potentia exercit? sui. et
in gloria q̄drigaz suarū. Anno igit? duo-
decimo regni sui nabuchodonosor rex
assyrioz q̄ regnabat in niniue ciuitate
magna. pugnauit p̄ arphaxat. et obtinu-

it eū in cāpo magno qui appellat ragan
circa eufraten et tigrin et iadason in cā-
po erioch regis elicoz. Tūc exaltatū est
regnū nabuchodonosor et cor eius ele-
uacū est. Et misit ad oēs q̄ habitabāt in
cilitia et damasco et libano. et ad gētes
q̄ sunt in carmelio et cedar. et inhabitā-
tes galileā. et in cāpo magno eldrelon.
et ad oēs qui erāt in samaria et trās flu-
mē iordanē vsq̄ hierusalē. et oēs terrā
esse. quousq̄ veniāt ad mōtes ethio-
pie. Ad hos oēs misit nūcios nabucho-
donosor rex assyrioz: q̄ oēs vno aīo cō-
tradixerūt. et remiserūt eos vacuos. ac
sine honore abiecerūt. Tūc indignatus
nabuchodonosor rex ad oēm terrā illaz:
iurauit p̄ thronū et regnū suū q̄ desede-
ret se de oibz regionibz his. **Ca. II.**

Anno tertiodécimo nabuchodo-
nosor regis. vicésima et secun-
da die mēsis p̄ami: factū ē ver-
bū in domo nabuchodonosor regis assy-
rioz vt defenderet se. Vocauitq̄ oēs
maiores natu. oēsq̄ duces bellatores
suos. et habuit cū eis mysteriū p̄ filij sui
Dixitq̄ cogitationē suam in eo esse. vt
oēm terrā suo subiugaret imperio. Quō-
dictū cū placuisset oibz: vocauit nabu-
chodonosor rex bolosernē principē mili-
tie sue. et dixit ei. Egredere aduersus oē
regnū occidētis. et p̄tra eos p̄cipue qui
cōtempserūt imperiū meū. Nō parcat
ocul? tuus vili regno oēmq̄ urbē mu-
nitā subiugabis mihi. Tūc bolosernes
vocauit duces et magistratus virtutis
assyrioz. et dinumerauit viros in expe-
ditōne sicut p̄cepit ei rex centū viginti
milia peditū pugnatoz. et eq̄tes sagit-
tarios duodecim milia. Omnēq̄ expe-
ditōz suā fecit p̄ire in multitudine innu-
merabiliū cameloz. cū his q̄ exercitibz
sufficerent copiose: hōibz q̄ armēta. gre-
gesq̄ ouiuū. quoz nō est numerus. Fru-
mētū ex oī syria in trāsitu suo parari cō-
stituit. Aurū vero et argētū de domo re-
gis assumpsit multū nimis. Et p̄fect?
est ipse et oīs exercitus cū quadrigis et
equitibz et sagittarijs. qui cooperuerūt
ee

faciē terre sicut locuste. Cūq; ptransis-
set fines assyrioz: venit ad magnos mō-
tes ange qui sunt a sinistro cilitie ascen-
ditq; oīa stella eoz et obtinuit omnem
munitionē. Effregit autē ciuitatē opi-
natissimā melothi: pdauitq; oēs filios
tharhis et filios hismael qui erāt ptra fa-
ciē deserti et ad austrū terre celeon. Et
trāsiuit eufraten et venit in mesopota-
miā et fregit oēs ciuitates excelsas que
erāt ibi a torrēte mābre vsq;quo pueni-
atur ad mare. et occupauit terminos ei⁹
a cilitia usq; ad fines iaphet qui sunt ad
austrū. Adduxitq; oēs filios madian. et
predauit omnē locupletatiouē eoz oēs
q; resistētes sibi occidit in ore gladij. et
post hoc descēdit ī cāpos damasci in die
bus messis et succēdit oīa sata oēsq; ar-
bores et vineas fecit incidi. et cecidit ti-
mor illius sup oēs inhabitantes terrā.

Tūc miserūt legatos III

et suos vniuersaz vrbū ac puñ-
ciarū reges ac p̄cipes syrie. s.
et mesopotamie. et syrie sobal et lybie at-
q; cilitie: q̄ veniētes ad holofernē dixerūt
Desinat indignatio tua circa nos. Ne-
lius est enī vt viuētes seruiamus na-
buchodonosor regi magno et subditi si-
mus tibi q̄ morientes cū interitu nō
ipi seruitutis nostre damna patiamur.
Omnis ciuitas nostra omnisq; posses-
sio oēs mōtes et colles et cāpi et armen-
ta bouū: gregeſq; ouiuū et caprarū equozū
q; et cameloz et vniuersē facultates no-
stre atq; familie in conspectu tuo sunt:
Sint oīa sub lege tua. Nos etiā et filij
nostri serui tui sumus. Veni nobis pa-
cificus dñs et vtere seruitio nostro si-
cut placuerit tibi. Tūc descēdit de mō-
tibus cū equitibus in virtute magna et
obtinuit omnē ciuitatē et omnē inha-
bitantē terrā. De vniuersis aut vrbibus
assumpsit sibi auxilios viros fortes
electos ad bellū. Tantuſq; metus pro-
uinit illis incubuit vt vniuersarū vr-
biū habitatores p̄cipes et honorati si-
mul cū p̄lis ep̄ret in obuiā veniēti ex-
cipientes eū cum coronis et lampadis

bus: ducentes choros in tympanis et
tybijs. Nec ista tū faciētes ferocitatem
eius pectoris mitigare potuerūt. Nam
et ciuitates eoz destruxit et lucos eozū
excidit. Precepāt enī illi nabuchodonosor
rex vt oēs deos terre exterminaret:
viz vt ipse solus diceretur deus ab his
nationibus q̄ potuissent holofernis potēs-
tia subiugari. Pertransiēs autē syriam
sobal et omnē appamiā omnēq; meso-
potamiā venit ad idumeos in terra ga-
ba: accepitq; ciuitates eoz et sedit ibi p̄
triginta dies in quibus diebus adunari p̄-
cepit vniuersum exercitū virtutis sue.

Tūc audiētes hec fi III

et filij israel q̄ habitabāt terrā iuda
timuerūt valde a facie ei⁹. Tre-
mor etiā et horroz inuasit sensus eozū:
ne hoc faceret hierusalē et tēplo dñi: qd̄
fecerat ceteris ciuitatibus et templis eaz
Et miserunt in omnē samariā per cir-
cumitū vsq; hiericho. et occupauerūt
omnes vertices montiū. Et muris cir-
cundederūt vicos suos et congregauerūt
frumenta in preparationē pugne. Sa-
cerdos etiā eliachim scripsit ad vniuer-
sos q̄ erāt ptra esdrelon q̄ est ptra faciē
cāpi magni iuxta dotaim et vniuersis p̄
quos vie transitus esse poterat: vt obti-
nerēt ascensus montiū p̄ q̄s via esse po-
terat ad hierusalē. et illic custodirēt vbi
angustū iter esse poterat inter montes
Et fecerūt filij israel p̄m q̄ cōstituerat
ei sacerdos domini eliachim. Et clama-
uit omnis populus ad dominū instans
tia magna et humiliauerunt aīas suas
in ieiunijs et orationibus ipi et mulie-
res eozū. Et induerunt se sacerdotes
cilitijs. infantes p̄strauerunt contra fa-
ciem templi domini et altare dñi ope-
ruerūt cilitio. Et clamauerūt ad domi-
num deū israel vnanimiter: ne darenū
in predā infantes eozum. et vxores eo-
rum in diuisionē et ciuitates eozum in
exterminium. et sancta eozum in pollu-
tionem et fierent in opprobriū genti-
bus. Tūc eliachim sacerdos dñi ma-
gnus circūiuit oēm israel: allocutusq;

est eos dicens. Scitote quoniã exau-
diat dñs pces vestras si manentes per-
manseritis in ieiunijs et orationib; in
spectu domini. Nemores estote moy-
si serui domini qui amalech cõfidente
in virtute sua et in potẽtia sua et in ex-
ercitu suo et in clypeis suis et in currib;
suis et in equitibus suis non ferro pu-
gnando: sed precib; sanctis orando de-
iecit. Sic erũt vniuersi hostes israel: si
pseueraueritis in hoc ope qd cepistis.
Ad hãc igitur exhortationẽ eius depre-
cantes dominũ permanebant in con-
spectu domini: ita vt etiam hi qui offe-
rebant domino holocausta precincti ci-
litijs offerent sacrificia domino et erat
cibus super capita eoz. Et ex toto corde
suo omnes orabant deum: vt visitaret
populũ suũ israel.

V
Anciatũq; est holoferni princi-
pi militie assyriorũ qd filij israel
prepararent se ad resistenduz
ac montium itinera cõclusissent. et fu-
roze nimio exarsit in iracundia magna
Locauitq; omnes principes moab et
duces ammon: et dixit eis. Diate mihi
quis sit populus iste qui montana obli-
det: aut que et quales et quante sint ci-
uitates eoz. que etiã sit virtus eorum
aut que sit multitudo eorum vel quis
rex militie illorum et quare p omnibus
qui habitant in oriente istu contempse-
runt nos et non exierũt in obuiam no-
bis: vt susciperent nos cum pace? Tũc
achior dux omnium filiorum ammon
respondens ait. Si digneris audire do-
mine dicam veritatem in cõspectu tuo
de populo isto qui in montanis habitat
et nõ egredietur verbum falsum ex ore
meo. Populus iste ex pgenie chaldeo-
rum est. Hic primum in mesopotamia
habitauit quoniam noluerũt sequi de-
os patrum suorum qui erant in terra
chaldeorum. Deserentes itaq; cerimo-
nias patrum suozũ que in multitudine
teozũ erant vnum deum celi colue-
runt: qui et precepit eis vt erirent inde
et habitaret in charã. Cũq; operuisset

omnem terram sarnes. descenderũt in
egyptum: allicq; per quadringentos an-
nos sic multiplicati sunt vt dinumera-
ri eorum non posset exercitus. Cũq;
grauasset eos rex egypti atq; in edifica-
tionibus vrbium suarum in luto et la-
tere subiugasset eos clamauerũt ad do-
minum suum et percussit totam terram
egypti plagis varijs. Cũq; eiecissent
eos egypti a se et cessasset plaga ab eis
et iterũ eos vellent cape et ad suum ser-
uitium reuocare. fugientibus his deus
celi mare aperuit: ita vt hinc inde aque
quasi murus solidarentur et isti pede sicco
fundum maris pambulãdo transiret.
In quo loco dum innumerabilis exer-
citus egyptiorum eos persequeret ita
aquis coopertus est: vt nõ remaneret
vel vnus qui factum posteris nuncia-
ret. Egressus etiam mare rubrum des-
serta fina montis occurreret in quibus
nunq; homo habitare potuit vel filius
hominis requieuit. Illic fontes amari
obdulcati sunt eis ad bibendum et per
annos quadraginta annonam de celo
consecuti sunt. Ubicũq; ingressi sunt
sine arcu et sagitta et absq; scuto et gla-
dio: deus eorum pugnauit pro eis et vi-
cit. Et non fuit qui insultaret populo
istiusi quando recessit a cultu dñi dei
sui. Quotienscũq; autẽ preter ipm deũ
suum alterum coluerunt dati sunt in
predam et gladium et in opprobrium.
Quotienscũq; autem penituerunt se
recessisse a cultura dei sui: dedit eis deus
celi virtutem resistendi. Deniq; chana-
neum regem et iebuseum et phereces-
um et ethum et eueum et ammoreũ
et omnes potentes in esebon. pstrauer-
unt. et terras eoz et ciuitates eoz ipsi
possiderũt et vsq; dũ non peccarent in
conspetu dei sui. erant cum illis bona.
Deus enim illorum odit iniquitatem.
Nam et ante hos annos cũ recessissent
a via quã dederat illis deus vt ambu-
larent in eo exterminati sunt p̄eljs a
multis nationibus et plurimi eozũ ca-
ptiui abducti sunt in terram nõ suam

¶ **N**up aut reuerſi ad dominum deũ ſuũ
ex diſperſione qua diſperſi fuerant ad
unati ſunt et aſcenderunt mōrana hec
omnia et iterum poſſident hieruſalem
vbi ſunt ſancta ſanctorum. ¶ **N**unc ergo
mi domine perquire ſi eſt aliqua iniqui
tas eorum in cōſpectu dei eorũ aſcen
damus ad illos quoniam tradens tra
det illos deus eorum tibi et ſubiugati
erunt ſub iugo potentie tue. Si vero
non eſt offenſi populi huius coram deo
ſuo non poterimus reſiſtere illis: quo
niam deus eorum defendet illos. et eri
mus in obprobriũ vniuerſe terre. Et
factũ eſt cũ ceſſaſſet loqui achioꝝ verba
hęc irati ſunt om̄s magnates holofer
nis et cogitabant interficere eũ dicen
tes ad alterutrũ. Quis eſt iſte q̄ filios
iſrael poſſe dicat reſiſtere regi nabucho
donoſoꝝ et exercitibus eius: homines in
ermes et ſine virtute et ſine pitia artis
pugne. ¶ **E**t ergo agnoſcat achioꝝ quoni
am fallit nos. aſcendemus in monta
na et cum capti fuerint potentes eorũ
tunc cum eiſdem gladio trãſuerberabi
tur: vt ſciat omnis gens qm̄ nabucho
donoſoꝝ deus terre eſt et p̄ter ipſum
alius non eſt.

VI

Actum eſt autẽ cum ceſſaſſent
ſ loqui indignatus holofernes
vehẽtiter dixit ad achioꝝ. Quĩ
pphetaſti nobis dicẽs q̄ gens iſrael de
ſendatur a deo ſuo vt oſtendã tibi quo
niam non eſt deus niſi nabuchodono
ſoꝝ cum peuſſerimus eos omnes ſicut
hominem vnum tunc et ip̄e cum illis
aſſyriorum gladio interibis. et omnis
iſrael tecum perditione diſperiet et p̄ba
bis quoniã nabuchodonoſoꝝ dominus
ſit vniuerſe terre. Tuncq̄ gladius mi
litie mee tranſiet per latera tua et confi
rus cades inter vulneratos iſrael et nõ
reſpirabis vltra donec extermineris cũ
illis. ¶ **P**orro autem ſi prophetiã tuam
veram exiſtimas non concidat vultus
tuus et palloꝝ qui faciem tuam obtinet
abſcedat a te: ſi verba mea hec putas im
plere non poſſe. ¶ **E**t autem noueris qz

ſimul cũ illis hec experieris: ecce ex hac
hora illoꝝ populo ſatiaberis vt dum di
gnas mei gladij penas exceperint ip̄e ſi
mul vltioni ſubiaceas. ¶ **T**ũc holoferneſ
p̄cepit ſeruis ſuis: vt cõprehenderẽt
achioꝝ et ducerent eum in bethulia et
traderent eum in manus filioꝝ iſrael
¶ **E**t accipientes eum ſerui holoferneſ p̄
fecti ſunt p̄ campeſtria: ſed cum appro
pinquaſſent ad montana exierunt con
tra eos fundibularij. ¶ **I**lli autem diuer
tentes a latere montis ligauerũt achi
oꝝ ad arborẽ manibus et pedibus. et
ſic victum de reſtibus dimiſerũt eum
et reuerſi ſunt ad dominũ ſuũ. ¶ **P**orro
filij iſrael deſcendentes de bethulia vene
rũt ad eum. ¶ **Q**uem ſoluẽtes dixerũt
ad bethuliam: atq̄ in medium populi
illum ſtatuentes p̄conati ſunt quid re
rum eſſet q̄ illum vincitum aſſyrij reli
quiſſent. ¶ **I**n dieb; illis erant illic p̄in
cipes: oſias filius micha de tribu ſyme
on et charmi qui et gothoniẽl. ¶ **I**n me
dio itaq̄ ſeniorum et in cõſpectu om̄i
achioꝝ dixit omnia que locutus fuerat
ab holoferne interrogat? et qualiter po
pulus holoferneſ voluiſſet propter hoc
verbuſ; interficere eum. et quẽmadmo
dum ip̄e holoferneſ iratus iuſſerit eũ
iſraelitiſ hac de cauſa tradi. vt dum vi
ceret filios iſrael tunc et ipſum achioꝝ
diuerſis iubeat iterire ſupplicijs p̄pter
hoc q̄ dixiſſet deus celi deſenſoꝝ eorum
eſt. ¶ **C**unq̄ achioꝝ vniuerſa hec expoſui
ſet omnis populus cecidit in faciẽ ado
rantes dominũ et communi lamenta
tione et fletu vnanimes preces ſuas do
mino effuderunt dicẽtes. Domine de
us celi et terre intuerẽ ſuperbiã eorum
et respice ad noſtram humilitatem et
faciem ſanctoꝝ tuozum attende. et
oſtende quoniam non terelinquis pre
ſumentes de te et preſumẽtes de ſe et
de ſua virtute glorianteſ humilias. ¶ **F**i
nito itaq̄ fletu et per totam diem ora
tione populozum cõpleta: cõſolari ſunt
achioꝝ dicentes. Deus patrum noſtro
rum cuius tu virtutem predicaſti ip̄e

Judith

tibi hanc dabit vicissitudinē: vt eorum magis tu interitum videas. Cum vero dominus deus noster dederat hanc libertatem seruis suis: sit et tecū deus in medio nostri: vt sicut placuerit tibi: ita cum tuis omnibus conuerferis nobiscum. Tunc oçias finito consilio suscepit eum in domum suam et fecit cenam magnam. Vocatis omnibus pharyteris simul expleto ieiunio refecerunt. Postea vero conuocatus omnis populus per totam noctem intrasiam orauerunt: petentes auxiliū a deo israel.

VII

Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis: ut ascenderent contra bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia: et equites viginti duo milia. preter preparationes virorum illorum quos occupauerat captiuitas et adducti fuerant de prouincijs et vrbibus vniuersę iuentutis. Omnes parauerunt se pariter ad pugnam contra filios israel. et venerunt per crepidinem montis vsq; ad apicem qui respicit super bethuliam a loco qui dicitur belma vsq; ad dxiemon qui est contra eldrelon. Filij autem israel vt viderunt multitudinem illorum prostrauerunt se super terram mittentes cinerem super capita sua. vna nimes orantes vt deus israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumptes arma sua bellica sederunt per loca que angusti itineris tramitē dirigunt inter montosa et erant custodientes ea tota die et nocte. Porro holofernes dum circumit per gyrum reperit quod fons qui influebat aqueductus illorum a parte australi extra ciuitatem dirigeret et incidi precepit aqueductum illorum. Erant tamē non longe a muris fontes ex quibus furtim videbant haurire aquam: ad refocillandū potius quā ad potandum. Sed filij ammon et moab accesserunt ad holofernem dicentes. Filij israel non in lancea neque in sagitta confidunt: sed montes defendunt

illos: et muniunt illos colles et precipicio constituti. Ut ergo sine congressione pugne possis superare eos pones custodes fontium vt non hauriant ex eis et sine gladio interficies eos: vel certe fatigati tradent ciuitatem suam quam pulsan in montibus positā superari non posse. Et placuerunt verba hec corā holoferne et corā satellitibus eius et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cūq; ista custodia per dies viginti fuisset expleta defecerunt cisternę et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam: ita vt non esset intra ciuitatem vnde satietentur vel vna die: quoniam ad mensurā dabatur populus aqua quotidie. Tunc ad oçiam congregati omnes viri femineque iuuenes et puuli omnes simul vna voce dixerunt. Iudicet deus inter nos et te: quoniam fecisti in nos mala: nolēs loqui pacifice cum assyrijs: et propter hoc vendidit nos deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuuet: cum prosternamur ante oculos eorum in siti et in perditione magna. Et nunc congregate vniuersos qui in ciuitate sunt: vt sponte tradamus nos omnes populo holofernis. Melius est enim vt captiui benedicamus dominum viuētes quā moriamur: si minus obprobrium omnium carni cum videamus viros nostros et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram et deum patrum nostrorum qui uolunt ciscitur nos propter peccata nostra vt iam tradatis ciuitatem in manu militie holofernis vt sit finis noster breuis in ore gladij qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixissent: factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia omnibus et per multas horas vna voce clamauerunt ad deum dicentes. Peccauimus cum patribus nostris iniuste egimus: iniquitatem fecimus. Tu qui pius es miserere nostri et in tuo flagello vindica iniquitates nostras et noli tradere contentes te populo qui ignorat

te: vt non dicant inter gentes vbi est
deus eorum. Et cū fatigati his clamo-
ribus et his fletibus lassati filuissent:
erurgēs oīas in fufus lachrymis dixit.
E quo animo estote fratres ⁊ vos quin-
q; dies expectemus a domino miseri-
cordiā. Forsitan enim indignationem
suā abscidet et dabit gloriā nomini
suo. Si autem transactis quinq; die-
bus non venerit adiutoriū. faciem⁹ hec
verba que locuti estis. **VIII**

Factum est cum audisset hec
e verba iudith vidua que erat fi-
lia merari. filij idox. filij ioseph
filij ocie filij elai filij iamnoz filij gedeō
filij raphoi filij achitob filij melechie fi-
lij enā filij nathanie filij selathiel filij si-
meon filij ruben et vir eius fuit manaf-
ses qui mortuus est in diebus messis
hordeacee: instabat enim super alligan-
tes manipulos in campo et venit estus
super caput eius et mortuus est in be-
thulia ciuitate sua et sepult⁹ est illic cū
patribus suis. Erat autem iudith reli-
cta eius vidua iam annis tribus ⁊ mē-
sibus sex. Et in superiorib; domus sue
fecit sibi secretuz cubiculum in quo cū
puellis suis clausa morabatur ⁊ habēt
super lumbos suos cilitium ieiunabat
omnibus diebus vite sue. preter sabba-
ta et neomenias et festa domus israel
Erat autem elegāti aspectu nimis cui
vir suus reliquerat diuitias multas et
familiam copiosā: ac possessiones ar-
mentis boum ⁊ gregibus ouīū plenas.
Et erat hec in oībus famosissima quo-
niam timebat dominuz valde: nec erat
qui loqueretur de illa verbum malum.
Hec itaq; cum audisset quoniā oīas
promisisset q; transacto quinto die tra-
deret ciuitatem: misit ad presbyteros
chabriet charmi. Et venerunt ad illaz
et dixit illis. Quod est hoc verbum in
quo consensit oīas vt tradat ciuitatē
assyrijs si intra quinq; dies non vene-
rit vobis adiutorium: Et qui estis vos
qui tentatis dominum. Nō est iste ser-
mo qui misericordiam prouocet: sed po-

tius qui iram excitet: et furorem accen-
dat. Posuistis vos tempus miserationis
domini: et in arbitrium vestrū diē
cōstitulistis ei. Sed quia patiens dñs
est: in hoc ipse peniteamus. et indulgen-
tiam eius fufus lachrymis postulemus
Nō enim quasi homo deus sic comi-
nabitur. neq; sicut filius hoīs ad iractū-
diam inflamabit. Et ideo humiliem⁹
illi aīas nostras. et in spiritu constituti
humiliato seruientes illi dicam⁹ flen-
tes dño. vt s̄m voluntatē suā sic faciat
nobiscum cito misericordiam suam: vt
sicut conturbatum est cor nostrum in
superbia eorum. ita etiam de nostra hu-
militate gloriemur. quoniā nō sumus
secuti peccata patrum nostrorum q; de
reliquerunt deum suum ⁊ adorauerūt
deos alienos: pro quo scelere dati sunt
in gladium et in rapinam ⁊ in cōfusio-
nem inimicis suis. Nos autem alterū
deum nescimus preter ipm. Expecte-
mus humiles consolationem eius. et
exquiret sanguinem nostrum de affli-
ctionibus inimicorum nostrorum ⁊ hu-
miliabit omnes gentes quecūq; insur-
gunt contra nos. et faciet illas sine ho-
nore dominus deus noster. Et nūc fra-
tres quoniam vos qui estis presbyteri
in populo dei et ex vobis pendet aīa illo-
rum ad eloquium vestrum corda eorū
erigite vt memores sint: quia tentati
sunt patres nostri vt probarentur si ve-
re colerent deum suum. Memores esse
debent quomodo pater noster abraam
tentatus est et per multas tribulatio-
nes probatus dei amicus effectus est.
Sic isaac sic iacob sic moyses ⁊ omnes
qui placuerunt deo per multas tribula-
tiones transierunt fideles. Illi autem
qui tentationes non susceperunt cum
timore domini et impatientiam suam
et improprium murmurationis sue
cōtra dominum. ptulerunt extermina-
ti sunt ab exterminatore ⁊ a serpentib;
perierunt. Et nos ergo nō placeamus
nos pro his que patimur sed reputan-
tes peccatis nr̄is hec ipsa supplicia mi-

Judith

nora esse flagella domini quasi serui q̄
corripimur ad emendationem et non
ad perditionem nostram euenisse cre-
damus. Et dixerunt illi oçias et psby-
teri. Omnia que locuta es vera sunt et
non est in sermonibus tuis vlla repre-
hensio. Nunc ergo ora p nobis: quoniã
mulier sancta es et times deum. Et di-
xit illis iudith. Sicut quod potui loqui
dei esse cognoscitis: ita quod facere di-
sposui probate si ex deo est et orate vt fir-
mum faciat deus consiliũ meum. Stra-
bicus vos ad portã nocte ista et ego exea-
cum abra mea et orate vt sicut dixistis.
in diebus quinq; respiciat dñs populũ
suum israel: Vos autem nolo vt serui-
temini actum meum et vsq; dum res-
nunciem vobis nihil aliud fiat nisi or-
atio p me ad dominum deum nostrũ
Et dixit ad eam oçias princeps iude.
Vade in pace: et dominus sit tecum in
vltionem inimicorum in nostrorum. Et res-
uertentes abierunt.

IX

Tribus ascendentibus iudith
q̄ ingressa est oratorium suum et
induens se cilicio posuit cinerẽ
super caput suum et prosternens se do-
mino clamabat ad dominum dicens.
Domine deus patris mei symeon qui
dedisti illi gladius in defensionem alie-
nigenarum qui violatores extiterunt
in coinquinatione sua. et denudauerũt
femur virginis in cõfusione et dedi-
stisti mulieres illorum in predam et filias
illozum in captiuitatem et omnẽ pre-
dam in diuisionem seruis tuis qui ces-
lauerunt celum tuum: subueni queso
te domine deus meus mihi vidue. Tu
enim fecisti priora et illa post illa cogitasti
et hoc factũ est qd̄ ipse voluisti. Omnes
enim vie tue parate sunt et tua iudicia
in tua prouidentia posuisti. Respice ca-
stra assyrioz nunc sicut tunc castra egyptioz
videre dignatus es: quãdo post
seruos tuos armati currebãt confiden-
tes in quadrigis et in equitatu suo et in
multitudine bellatoz. Sed asperisti su-
per castra eoz. et tenebre fatigauerunt

eos. Tenuit pedes eoz abyssus et aque
aperuerũt eos. Sic fiant et isti domine
qui confidunt in multitudine sua et in
curribus suis et in contis et in sagittis
suis et in lanceis glorianf. et nesciunt
quia tu ipse es deus noster qui conteris
bella ab initio et dominus nomen est tibi.
Erige brachium tuum sicut ab initio.
et allide virtutẽ eorum in virtute tua.
Cadat virtus eoz in iracundia tua qui
pmittunt se violare sancta tua et pollu-
ere tabernaculum nominis tui et deice-
re gladio suo cornu altaris tui. Fac do-
mine vt gladio pprio eius supbia ami-
putetur. Capiatur laqueo oculoꝝ suoꝝ
rum in me et percuties eũ ex labijs cha-
ritatis mee. Da mihi in animo constã-
tiam vt contemnam illum et virtutes
vt euertam illum. Erit enim hoc me-
moriale nominis tui: cum manus se-
mine deiecerit eum. Non enim in mul-
titudine est virtus tua domine neq; in
equorum viribus voluntas tua. Nec
superbi ab initio placuerũt tibi: sed hu-
milium et mansuetozũ semper tibi pla-
cuit deprecatio. Deus celozum creator
aquarum: et dominus totius creature
exaudi me miseram deprecantem. et de
tua misericordia presumentem. Ne-
mento domine testamẽti tui et da ver-
bum in ore meo et in corde meo consi-
lium corrobora vt domus tua in sancti-
ficatione permaneat. et omnes gentes
agnoscant: quia tu es deus et nõ est al-
lius preter te.

X

Actum est autẽ cũ cessasset cla-
f mare ad dñm: surrexit de loco
in quo iacuerat pstrata ad do-
minum. Vocauitq; abram suã et descẽ-
dens in domum suam abstulit a se cili-
tium et exiit se vestimentis viduitatis
sue. Et lauit corpus suum et vnxit se
myrto optimo et discriminauit crines
capitis sui et imposuit mitrã sup caput
suum et induit se vestimentis iocundi-
tatis sue. Induitq; sandalia pedib; su-
is: assumpsitq; dextrarum lilia et inau-
res et anulos et omnibus ornamẽtis

fuis ornauit se. Cui etiam dñs cōtulit
splendorem: qm̄ omnis ista cōpositio
nō ex libidine sed ex virtute pendeat.
Et ideo dñs hanc in illā pulcritudinē
ampliavit: vt incōparabili decore oīm
oculis appareret. Imposuit itaq; abze
sue ascopam vini ⁊ vas olei et polentā
et lapates et panes et caseum profecta
est. Cūq; venissent ad portam ciuita/
tis inuenerunt expectantem oīam: et
psyceros ciuitatis. Qui cū vidissent
eam stupentes mirati sunt nimis pul/
critudinem eius. Nichil tamen interro/
gantes: dimiserunt transire dicentes
Deus patrū nostrorū det tibi gratiam
et omne consilium tui cordis sua vir/
tute corroboret et gloriatur super te hie
rusalem ⁊ sit nomen tuum in numero
sanctorū et iustorū. Et dixerūt hi qui
illic erāt omnes vna voce fiat fiat. Iu/
dith vero orans dñm transiuit per por/
tas ipa et abza eius. Factum est autez
cum descenderet montem circa ortum
diei: occurrerunt ei exploratores assy/
riarū et tenuerunt eā dicentes. Unde
venis: aut quo vadis? Que respondit.
Filia sum hebreorū. Ideo ego fugi a fa/
cie eorū: quoniā futurū agnouī q̄ ven/
tur vobis in deprecationē. p̄ eo q̄ cōte/
mmentes vos noluerūt tradere seipos
vt inuenirent misericordiam in cōspe/
ctu vestro. Hac de causa cogitauī mecū
dicens. Gladam ad faciē principis ho/
lofernis vt indicem illi secreta illozū et
ostendā illi quo auditu possit obtinere
eos ita vt nō cadat vir vnus de exerci/
tu eius. Et cum audissent viri illi ver/
ba eius cōsiderabant faciez eius ⁊ erat
in oculis eoz stupor: qm̄ pulcritudinez
eius mirabant nimis. Et dixerunt ad
eam. Cōseruasti animam tuā eo q̄ ta/
le repperisti cōsilium vt descēderes ad
dominū nostrū. Hoc autem scias: qm̄
cū steteris in cōspectu eius bene tibi fa/
ciet ⁊ eris gratissima in corde ei. Du/
xeruntq; illā ad tabernaculum holofer/
nis nunciātes eā. Cūq; intrasset ante

faciē eius statim captus est in suis ocu/
lis holofernes. Dixeruntq; ad eum sa/
tellites eius. Quis cōtemnit populū
hebreorū qui tā decoras mulieres hñt
vt nō p̄ his merito pugnare cōtra eos
debeamus? Videns itaq; iudith holo/
fernem sedentē in canopeo quod erat
ex purpura et auro ⁊ smaragdo ⁊ lapi/
dibus preciosis intertū. et cū in faciez
eius intendisset adorauit eum proster/
nens se sup̄ terrā. ⁊ eleuauerūt eā serui
holofernīs iubente dño suo. **XI**

Unc holofernes dixit ei. Equo
t aīo esto ⁊ noli pauere in corde
tuo qm̄ ego nunq; nocui virū
qui voluit seruire nabuchodonosor re/
gi. Populus autē tuus si nō cōtemsis/
set me: nō alleuassē lanceā meā super
eū. Nūc autē dic mihi. quā ex causa reces/
sisti ab illis. et placuit tibi vt venires
ad nos? Et dixit illi iudith. Sume ver/
ba ancille tue: qm̄ si secutus fueris ver/
ba ancille tue: p̄fectā rē faciet dñs tecū
Viuī enim nabuchodonosor rex terre. ⁊
viuī virtus eius que est in te ad corre/
ptionē oīm aīaz errantiū qm̄ nō solū
hoīes seruiēt illi p̄ te: sed ⁊ bestie agri
obtemperāt illi. Nunciā eī animi tui
industriā vniuersis gentib; ⁊ indicatū
est omni seculo qm̄ tu solus bon⁹ et po/
tens es in omni regno eius ⁊ discipli/
na tua oībz puīcijs p̄dicat. Nec hoc la/
ter qd̄ locut⁹ est achior: nec illud igno/
rat qd̄ ei iusseris euenire. Cōstat eī de/
um nostrū sic peccatis offensuz: vt mā/
dauerit p̄phetas suos ad pplm̄ q̄ tra/
det eū p̄ peccat⁹ suis. Et qm̄ sciūt se of/
fendisse deū suū filij israel tremor tuus
sup̄ ipos est. Insup̄ etiā fames inuasit
eos ⁊ ab ariditate aq̄ iā inter mortuos
cōputantur. Deniq; hoc ordināt vt in/
terficerent pecora sua et bibāt sangui/
nem eoz. et sancta dñi sui q̄ p̄cepit de/
nō p̄tingi. in frumēto vino et oleo hec
cogitauerūt impendere. et volūt cōsu/
mere que nec manib; deberēt cōtinge/
re. Ergo qm̄ hec faciunt: certū est q̄ ia

ditionē dabit. Quō ego ancilla tua cognoscēs fugi ab illis et misit me dñs hęc ip̄a nunciare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo etiam nunc apud te. et eriet ancilla tua et adorabo deū. et dicet mihi. quando eis reddat peccatū suū. et veniens nunciabo tibi: ita ut ego adducam te p̄ mediā hierusalem. Et habebis omne populum israel sicut oves quibus nō est pastor. et nō latrabit vel vnus canis contra te quoniam hęc mihi dicta sunt p̄ p̄uidentiā dei. Et quoniam iratus est illis deus: hęc ip̄a missa sum nunciare tibi. Placuerunt autem omnia verba hęc coram holoferne et coram pueris eius: et mirabantur ad sapientiam eius. et dicebant alter ad alterum. Nō est talis mulier super terrā in aspectu: in pulchritudine et in sensu verborum. Et dixit ad illam holofernes Bene fecit deus qui misit te ante populum: ut des illū tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua. si fecerit mihi hoc deus tuus. erit et deus meus et tu in domo nabuchodonosor magna eris. et nomē tuum noiabitur in vniuersa terra.

XII

Tunc iussit eam introire vbi repositi erant thesauri eius: et iussit illic manere eam. et cōstituit quid daretur illi de cōuiuio suo. Cui respondit iudith. et dixit. Nūc non poterō manducare ex his que mihi precipis tribui ne veniat super me offensio. Et his autem que mihi detuli: māducalo. Cui holofernes ait. Si defecerint tibi ista que tecum detulisti: quid facies tibi? Et dixit iudith. Quis anima tua domine meus. quoniā non expendet omnia hęc ancilla tua. donec faciat deus in manu mea hęc que cogitavi. Et induxerūt illam serui eius in tabernaculū quo preceperat. et petijt dū introiret ut daretur ei copia nocte. et ante lucem egredienti foras ad orationem. et deprecandi dominum. Et precepit cubicularijs suis ut sicut placeret

illi exiret et introiret ad adorandū deū suum per triduum. Et exibat noctibus in vallem bethulie. et baptigabat se in fonte aque. Et ut ascēdebat orabat ad dominum deum israel ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in tabernaculo vsq; dum acciperet escam suam in vesperum. Et factum est quarto die holofernes fecit cenam seruis suis. et dixit ad vagao eunuchū. Glade et suade hebream illam ut sponte consentiat habitare mecum. Fedum est enim apud assyrios si femina irrideat virum agendo: ut immunis ab eo transeat. Tunc introiuit vagao ad iudith: et dixit. Nō vereatur bona puella introire ad dominum meum. ut honorificetur ante faciem eius. et manducet cum eo et bibat vinum in iocunditate. Cui iudith respondit. Que ego sum ut cōtradicā domino meo? Omne qđ erit ante oculos eius bonum et optimū faciā. Quicquid autem illi placuerit: hoc mihi erit optimum omnibus diebus vite mee. Et surrexit et ornauit se vestimēto suo et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem holofernis concussum est: erat enim ardens in cōcupiscentia eius. Et dixit ad eam holofernes. Bibe nunc et accumbe in iocunditate: quoniam inuenisti gratiā coram me. Et dixit iudith Bibam domine: quoniam magnificata est anima mea hodie pre omnibus diebus meis. Et accepit et manducavit et bibit coram ip̄o. ea que parauerat illi ancilla eius. Et iocundus factus est holofernes ad eam. bibi q; vinū multum nimis quantum nunq; biberat in vita sua.

XIII

Tunc sero factum est festiua nauerunt serui illius ad hospitia sua et conclusit vagao ostia cubiculi: et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Eratq; Judith sola in cubiculo. Porro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus

Dixitq; iudith puellē sue vt stare for-
tis ante cubiculum ⁊ obseruaret. Ste-
titq; iudith ante lectum orans cum la-
chrymis et labiorum motu in silentio
dicens. Confirma me domine deus is-
rael et respice in hac hora ad opa ma-
num mearū vt sicut pmisisti hierusa-
lem ciuitatē tuā erigas et hoc quod cre-
des per te posse fieri cogitauī perficiā.
Et cum hec dixisset accedit ad colum-
nā que erat ad caput lectuli eius ⁊ pugna-
tionem eius qui in ea ligat⁹ pende-
bat exoluit. Tunc euaginasset illum app-
hendit comam capitis eius et ait. Con-
firma me dñe deus in hac hora ⁊ percus-
sit bis in cervicē eius ⁊ abscidit caput
eius et abstulit conopēū eius a colūnis
et euoluit corpus eius truncū. Et post
puffillum exiuit: et tradidit caput holo-
fernīs ancille sue ⁊ iussit vt mitteret il-
lum in peram suā. Et exierunt due fm
cōsuetudinem suam quasi ad orationē
et transierunt castra et gyrantes vallē
uenerunt ad portam ciuitatis. Et dixit
iudith a longe custodibus muroꝝ. Ape-
rite portas qm̄ nobiscū est deus: q̄ fecit
virtutē in israel. Et factū est cum au-
dissent viri vocē eius vocauerūt psby-
teros ciuitatis. Et occurrerūt ad eam
omnes a minimo vsq; ad maximum:
quoniā sperauerūt eaz iam nō esse ven-
turam. Et accēdentes luminaria cōgy-
rauerunt circa eam vniuersi. Illa autē
ascendēs in eminentiorē locum iussit
fieri silentium. Tuncq; omnes tacuis-
sent dixit iudith. Laudate dominū de-
um nostrum qui nō deseruit sperantes
in se. et in me ancillam suam adimple-
uit misericordiam suam quam pmisit
domui israel ⁊ interfecit in manu mea
hostem populi sui in hac nocte. Et pfe-
rens de pera caput holofernīs ostendit
illis dices. Ecce caput holofernīs prin-
cipis militie assyriorum. Et ecce cono-
peum illi⁹ in quo recumbebat in ebrie-
tate sua vbi ⁊ per manum femine percus-
sit illum dominus deus noster. Cuius
autem ipse dominus: quoniam custo-

diuit me angelus eius et hinc euntem
et ibi commorantem ⁊ inde huc reuer-
tentem et non permisit me dominus
ancillam suam coinquinari: sed sine pol-
lutōe peccati reuocauit me vobis gau-
dentem in victoria sua: euasione mea
in liberatione vestra. Confitemini illi
omnes quoniam bonus quoniam in se-
culum misericordia eius. Vniuersi au-
tem adorantes dominum dixerunt ad
eam. Benedixit te dominus in virtute
sua. quia per te ad nihilum redegit ini-
micos nostros. Porro oziās princeps
populi israel dixit ad eam. Benedicta
es tu filia a domino deo excelso pre o-
mnibus mulieribus super terram. Be-
nedictus dominus qui creauit celum
et terram. qui te direxit in vulnera ca-
pitis principis inimicorum nostrorum:
quia hodie nomen tuum ita magnifi-
cauit vt non recedat laus tua de ore ho-
minum qui memores fuerint virtu-
tis domini in eternum: pro quibus nō
pepercisti anime tue propter angustias
et tribulationes generis tui sed sub-
uenisti ruine ante conspectum dei nos-
tri. Et dixit omnis populus: fiat fiat.
Porro achioꝝ vocatus venit. Et dixit
ei iudith. Deus israel cui tu testimoni-
um dedisti q̄ vlciscatur se de inimicis
suis: ipse caput omnium incredulorum
incidit in hac nocte in manu mea. Et
vt probes quia ita est. Ecce caput holo-
fernīs qui in cōtemptu superbie sue de-
um israel cōtempnit et tibi interitum
minabatur dicens. cum captus fuerit
populus israel gladio pforare precipiā
latera tua. Clidēs autem achioꝝ caput
holofernīs angustiat⁹ pre pauore ces-
cidit in faciem suam super terrā ⁊ estua-
uit anima eius. Postea vero q̄ resump-
to spiritu recreatus est procidit ad pe-
des eius ⁊ adorauit eam et dixit. Bene-
dicta tu a deo tuo in omni tabernaculo
iacob. quoniam in omni gente que au-
dierit nomen tuum magnificabit sup-
te deus israel.

Judith

Ixit autem iudith ad omnem
populum. Audite me fratres.
Suspēdite caput hoc sup mu-
ros nostros. et erit cum exierit sol: acci-
piat vnusquisq; arma sua ⁊ exite cū im-
petu: non vt descendatis deorsum: sed
quasi impetū facientes. Tunc explo-
ratores necesse erit vt fugiant ad princi-
pem suū excitandū ad pugnam. Cūq;
duces eorū cōcurrerint ad tabernacu-
lum holofernis et inuenerint eum trū-
cum in suo sanguine volutatū. decedet
super eos timor. Cūq; cognoueritis
fugere eos ite post illos securi: quoniā
dominus conteret eos sub pedibus ve-
stris. Tunc achior videns virtutē quā
fecit deus israel relicto gentilitat; ritu
credidit deo ⁊ circumcidit carnē prepu-
tij sui. et appositus est ad populū israel
et oīs successio generis eius vsq; in ho-
diernū diem. Nox autē vt ortus est
dies suspenderunt super muros caput
holofernis: accepitq; vnusquisq; vir ar-
ma sua et egressi sunt cum grandi stre-
pitu et plulatu. Quod videntes explo-
ratores ad tabernaculū holofernis cu-
currerunt. Porro hi qui in tabernacu-
lo erant venientes et ante ingressum
cubiculi pstrepētes excitandi gratia in-
quietudinem arte moliebant vt non
ab excitantibus sed a sonantibus holo-
fernes euigilaret. Nullus enim aude-
bat cubiculum virtutis assyriorū pul-
sando aut intrando aperire. Sed cum
venissent eius duces ac tribuni et vni-
uersi maiores exercitus assyriorum: di-
xerunt cubicularijs. Intrate et excita-
te illum quoniam egressi mures de ca-
ternis suis ausi sunt puocare nos ad
prelium. Tunc ingressus vagao cubi-
culum eius stetit ante cortinā et plau-
sum fecit manibus suis: suspicabatur
enim illum cum iudith dormire. Sed
cum nullum motum iacētis sensu au-
rium caperet accessit primans ad cor-
tinam ⁊ eleuās eam vidensq; cadauer
absq; capite holofernis in suo sangui-
ne tabefactū iacere sup terram: excla-

mauit voce magna cum fletu et scidit
vestimenta sua. Et ingressus taberna-
culum iudith non inuenit eam. Et ex-
luit foras ad populū et dixit. Una mu-
lier hebreæa fecit confusionem in domo
regis nabuchodonosor. Ecce enim ho-
lofernes iacet in terra ⁊ caput eius nō
est in illo. Quod cum audissent princi-
pes virtutis assyriorum sciderunt oēs
vestimenta sua ⁊ intolerabili timor ⁊
tremor cecidit super eos ⁊ turbati sunt
animi eorū valde. Et factus est clamor
incōparabilis in medio castrorū eorū.

Ung; omnis exercit; XV
c deollatum holofernem audis-
set fugit mens ⁊ consilium ab
eis ⁊ solo tremore ⁊ metu agitati fuge
presidiū sumunt ita vt nullus loquere
tur cum primo suo sed inclinato spi-
te relictis omnibus euadere festinabāt
hebreos: quos armatos super se veni-
re audierant: fugientes per vias cam-
porum ⁊ semitas collū. Clidētes itaq;
filij israel fugientes secuti sunt illos de-
scenderūtq; clangentes tubis et plu-
lātes post ipos. et qm assyriū nō aduna-
ti in fugam ibāt precipites. Filij autē
israel vno agmine persequentes: debi-
litabant omnes quos inuenire potuis-
sent. Misitq; oīas nuncios p omnes
ciuitates et regiones israel. Mis itaq;
regio omnisq; vrbs electā iuuentutez
armatam misit post eos ⁊ psecuti sunt
eos in ore gladij quousq; puenirent ad
extremitatez finium suorum. Reliqui
autē qui erant in bethulia ingressi sunt
castra assyriorū et predam quam fugien-
tes assyriū reliquerant abstulerunt: et
onustati sunt valde. Hi vero qui victo-
res reuerfi sunt ad bethulam omnia
que erāt illoz abstulerūt secum: ita vt
nō esset numerus in pecoribus in iu-
mentis et vniuersis mobilibus eorū
vt a minimo vsq; ad magnū omnes
diuites fierent de pdationib; eorū. Jo-
achim autem summus pontifex de hie-
rusalem venit in bethulam cū vniuer-
fis presbyteris suis vt videret iudith;

Que cum exisset ad illū: tē edixerunt illam omnes vna voce dicentes. Tu gloria hierusalem tu leticia israel tu honorificētia populi nostriquia fecisti viriliter et confortatus est cor tuum eo quod castitatem amaueris et post virū tuum alterum nescieris. ideo et manus domini confortauit te. et ideo eris benedicta in eternum. Et dixit ois populus fiat fiat. Per dies autē triginta vix collecta sunt spolia assyrioz a populo israel. Porro autē vniuersa que holofernis peculiaria fuisse probata sunt dederūt iudith in auro et argento et vestibus et gemis et oī suppellectili: et tradita sunt omnia illa populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuuenibus in organis et citharis.

XVI

Tunc cantauit canticum hoc domino iudith dicens. Incipite dño in tympanis: cantate domino in cymbalis. modulamini illi psallam nouum: exultate et inuocate nomen eius. Dominus conterens bella dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui vt eriperet nos de manu omnium populorum nostrorum. Venit assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue: cuius multitudo obturauit torretes et equi eorum cooperuerūt valles. Dixit se incensurum fines meos et iuuenes meos occisurū gladio: infantes meos dare in predam et virgines in captiuitatem. Dominus autē omnipotens nocuit eum et tradidit eū in manus femine et confudit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuuenibus nec filij titan percusserūt eum: nec excelsi gigantes imposuerunt se illi: sed iudith filia merari in specie faciei sue dissoluit eum. Eruit enim se vestimento viduitatis et induit se vestimento leticie in exultatione filiorum israel. Unxit faciem suam vnguento. colligauit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius: pul-

chritudo eius captiuam fecit animam eius amputauit pugione ceruicē eius Horruerunt perle constantiam eius et medi audaciā eius. Tunc vllulauerūt castra assyriorum quando apparuerūt humiles mei: arescētes in fici. Filij puellarum compunxerūt eos et sicut pueros fugientes occiderunt eos perierūt in plio a facie domini dei mei. Hymnū cantemus domino: hymnum nouum cantemus deo nostro. Adonai domine magnus es tu et preclarus in virtute et quē superare nemo potest. Tibi seruiat omnis creatura tua quia dixisti et facta sunt: et non est qui resistat voci tue Montes a fundamentis mouebunt cum aquis. petre sicut cera liquefcent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni erunt apud te per omnia. Te genti insurgenti super genitū inethim. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis in die iudicij visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum vt vrantur et sentiant vsq; in sempiternum. Et factus est post hec omnis populus post victoriam venit in hierusalem adorare dominum. et mox vt purificati sunt obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro iudith vniuersa vasa bellica holofernis que dedit illi populus et conopeum quod ipsa sustulerat obtulit in anathema obliuionis. Erat autē populus iocundus scdm facies sanctorum et per tres menses gaudium huius victorie celebratū est cum iudith. Post dies autem illos vnusquisq; rediit in sua. et iudith magna facta est in bethulia et pclarior erat vniuerse terre israel. Erat etiā virtuti castitas adiuncta: ita vt nō cognosceret virū omnibus diebus vite sue ex quo defunctus est maritus eius. Erat autem diebus festis pcedens cum magna gloria. Mansit autē in domo viri sui annos centus quinquaginta: et dimisit abā suā liberā et defuncta est ac sepulta cū viro suo in bethulia

lucis illam omnis populus diebus se-
premi. In omni autē spacio vite eius
nō fuit qui perturbaret israel. et post mor-
tem eius annis multis. Dies autē vi-
ctorie huius festiuitatis ab hebreis in
numero sanctorū dierū accipitur et coli-
tur a iudeis ex illo tpe vsq; i pñtez diē.
Explicet liber Iudith

Incipit prologus in librum hester.

Librum hester varijs trans-
latozibus constat esse vicia-
tum quem ego de arcinīs he-
breozum reuelans verbum
e verbo expressius transtuli. Quē librū
editio vulgata laciniosis hincinde ver-
borum funibus trahit. addēs ea que ex
tempore dici poterant et audiri sicut so-
litum est scolarib; disciplinis sumpro-
themate excogitare quibus verbis vti
potuit qui iniuriam passus est vel ille q̄
iniuriam fecit. Vos autem o paula et
eustochium quoniā et bibliothecas he-
breozum studuistis intrare et interpre-
tatum certamina comprobastis: tenen-
tes hester hebraicum librum per singu-
la verba nostram translationem aspici-
te: vt possitis agnoscere me. nihil etiā
augmentasse addendo sed fideli testi-
monio simpliciter sicut in hebreo habe-
tur historiam hebraicam latine lingue
tradidisse. Nec affectamus laudes ho-
minum nec vituperationis expauesci-
mus: deo enī placere curātes minas ho-
minū penitus nō timemus. qm̄ deus
dissipat offa eoz q̄ hominib; placere desi-
derāt. et s̄m aplm̄ q̄ eiusmodi sunt ser-
ui christi esse nō possunt. Rursum in li-
bro hester alphabetus ex minio vsq; ad
theta lēam fecimus diuersis in locis:
volentes. s. septuaginta interpretū or-
dinem p̄ hoc insinuari studioso lectori.
Nos enim iuxta morem hebraicum or-
dinem profsequi etiā in septuaginta e-
ditione maluimus.

Explicet plogus Incipit lib hester: Ca. I.

12 diebus as

i
sueri qui regnavit ab in-
dia vsq; ethiopiā sup centū
vigintiseptē puincias
qm̄ sedit i solio regni sui: susa ciuitas re-
gni eius exordiu fuit. Tertio igit anno
imperij sui fecerat grande conuiuiū cun-
ctis principibus et pueris suis fortissi-
mis persarum et medozum indyctis et
prefectis puinciarum coram se: vt ostē-
deret diuitias glorie regni sui ac magni-
tudinem atq; iactantiam potentie sue
multo tempore: centū videlicet et octo-
ginta diebus. Cūq; implerētur dies
conuiuii inuitauit omnem populum q̄
inuentus est in susis a maximo vsq; ad
minimum. et iussit septem diebus cō-
uiuiam preparari in vestibulo horti et
nemoris quod regio cultu et manu cō-
ficum erat. Et pendebant ex omni pre-
tentoria aerei coloris: et carbasi ac hya-
cinctini: sustentata funibus byssinis at-
q; purpureis qui eburneis circulis in-
serti erant et columnis marmoreis sul-
tiebantur. Lectuli quoq; aurei et argē-
tei super pauimentum smaragdino et
pario stratum lapide dispositi erant:
quod mira varietate pictura decorabat.
Bibebant autem qui inuitati erant. au-
reis poculis ei alijs atq; alijs vasis ci-
bi inferebantur. Cinum quoq; vt ma-
gnificētia regia dignum erat abundās
et precipuum ponebatur. Nec erat qui
nolentes cogeret ad bibendum sed si-
cut rex statuerat preponēs mensis sin-
gulos de principibus suis vt sumeret
vnusquisq; quod vellet. Vasthi quoq;
regina fecit conuiuium feminarum in
palatio vbi rex assuerus manere cōsue-
uerat. Itaq; die septimo cum rex esset
hilarior et post nimiam potionem inca-
lisset mero: precepit maumam et ba-
gatha et artona et bagatha et abgatha
et carath et charchas septē eunuchis q̄
in cōspectu eius ministrabāt vt intro-
ducerēt reginā vasthi corā rege posito
sup caput ei diademate vt ostenderet